Koriolis teoresi

Oyatulloh Muxtorov

April 2025

1 Introduction

[12pt]article amsmath geometry margin=2.5cm Koriolis Teoremasiga Doir Masalalar

1-masala: Aylanuvchi platformadagi jismga Koriolis kuchi

Shart:

- $v = 3 \, m/s$ (jismning radial yoʻnalishdagi tezligi)
- $\omega = 5 \, rad/s$ (platformaning burchak tezligi)
- m = 1 kg (jism massasi)

Yechim:

Koriolis kuchining formulasi:

$$F_k = 2m\omega v$$

Qiymatlarni qoʻyib hisoblaymiz:

$$F_k = 2 \cdot 1 \cdot 5 \cdot 3 = 30 \, N$$

Javob: Jismga ta'sir qiluvchi Koriolis kuchi 30 N ga teng.

2-masala: Yerga tushayotgan jismning gorizontal siljishi

Shart:

• m = 2 kg (jism massasi, lekin bu formulada qatnashmaydi)

- h = 100 m (balandlik)
- $\Omega = 7.29 \times 10^{-5} \, rad/s$ (Yerning burchak tezligi)
- $g = 9.81 \, m/s^2$ (erkin tushish tezlanishi)
- $v_0 = 0$ (boshlang'ich tezlik)

1-qadam: Tushish vaqti t ni topamiz

$$t = \sqrt{\frac{2h}{g}} = \sqrt{\frac{2 \cdot 100}{9.81}} = \sqrt{20.387} \approx 4.52 \, s$$

2-qadam: Oxirgi tezlik v ni hisoblaymiz

$$v = \sqrt{2gh} = \sqrt{2 \cdot 9.81 \cdot 100} = \sqrt{1962} \approx 44.3 \, m/s$$

3-qadam: Gorizontal siljish d ni hisoblaymiz

Formulasi:

$$d = \frac{2\Omega h v}{g}$$

Qiymatlarni qoʻyamiz:

$$d = \frac{2 \cdot (7.29 \times 10^{-5}) \cdot 100 \cdot 44.3}{9.81}$$

$$d = \frac{0.644454}{9.81} \approx 0.0657 \, m$$

Javob: Jism Koriolis ta'sirida 0.0657 m (ya'ni 6.57 cm) gorizontal siljiydi.